

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1919 kl. 12 m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 21, i anledning av dels i första kammaren väckta motioner angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om inrättande av professorer i socialpolitik vid universiteten i Uppsala och Lund samt om åvägbringande av utredning och förslag i fråga om inrättande av professorer i nationalekonomi inom filosofiska fakulteterna i Uppsala och Lund dels ock andra kammarrens beslut i ärendet.

I en inom första kammaren väckt och till första kammarens första tillfälliga utskott för förberedande behandling hänvisad motion, nr 84, har herr G. H. von Koch hemställt, att riksdagen behagade besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om utredning angående inrättandet av professorer i socialpolitik vid Uppsala och Lunds universitet och för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda. Motionerna.

I en likaledes inom första kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, nr 111, hava herrar Örne och Bäckström hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta skyndsamt och allsidigt utreda frågan om inrättande av en professur i nationalekonomi inom filosofiska fakulteten vid vardera av universiteten i Uppsala och Lund samt förelägga riksdagen det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

I avseende å motiveringarna till nämnda yrkanden tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från kanslersämbetet för rikets universitet, som i ärendet hört vederbörande akademiska myndigheter; dessa yttranden åtfölja som bilagor utskottets utlåtande nr 14. Kanslersämbetet har erinrat, att ämbetet i underdånig skrivelse den 30 september 1912 angående riksdagspetita för universitetet i Uppsala gjort framställning om proposition till riksdagen om inrättande av en professur i nationalekonomi vid nämnda universitet samt förklarat, att, för den händelse riksdagen skulle finna skäl att i anledning av motionerna begära utredning och förslag, ämbetet givetvis icke hade något i och för sig att invända mot en sådan åtgärd från riksdagens sida. Beträffande övriga yttranden i ämnet hänvisas till bilagorna.

Första kammarens första tillfälliga utskott har i förevarande ärende avgivit följande utlåtande.

Utskottets
utlåtande
nr 14.

»Utskottet finner för sin del de i förevarande motioner gjorda förslagen synnerligen beaktansvärda, vilken mening även i de i ärendet infordrade yttrandena gjort sig gällande. En utredning för att närmare må kunna ådagaläggas i vad mån behovet av ytterligare målsmän vid universiteten för ifrågavarande ämnen kan anses föreligga synes därför önskvärd.

Enligt den uppfattning utskottet, närmast på grund av de i ärendet avgivna yttrandena, bildat sig i frågan torde knappast vara erforderligt, att, åtminstone för någon tid framåt, vidtagna åtgärder för inrättande av särskilda professurer uti vartdera av ifrågavarande ämnen. Båda dessa torde utan större olägenheter kunna tills vidare ingå i *en* och samma professur.

På vilket av nämnda ämnen huvudvikten bör läggas är givetvis en fråga, som först efter ytterligare utredning kan närmare fastställas. Särskilt på de skäl, som av professorn Nils Wohlin i hans yttrande till filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala protokoll anförts och till vilket yttrande utskottet, med instämmande i väsentliga delar även i övrigt, hänvisar, anser sig dock utskottet för närvarande mest benäget att förorda att vid vartdera av universiteten upprättas en professur i nationalekonomi och socialpolitik med nationalekonomi såsom huvudämne.

Utskottet får fördenskull hemställa, att första kammaren måtte för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta skyndsamt och allsidigt utreda frågan om inrättande av en professur i nationalekonomi och socialpolitik inom filosofiska fakulteten vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund samt förelägga riksdagen det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.»

Denna hemställan har av första kammaren bifallits, varefter ärendet i vederbörlig ordning delgivits andra kammaren, som hänvisade det till sitt första tillfälliga utskott.

Första kam-
marens beslut.

Sistnämnda utskott har avgivit följande utlåtande i ämnet:

»Vad först utredningen om professurerna i nationalekonomi beträffar, vill utskottet på det livligaste tillstyrka ett biträdande av första kam-
marens mening.

Andra kam-
marens första
tillfälliga
utskott.

Däremot kan utskottet icke tillstyrka bifall till en utredning om inrättandet av professorer i »socialpolitik», enär »socialpolitiken» tydligen icke för närvarande kan anses utgöra en »särskild vetenskap». Av de infordrade yttrandena framgår, att universitetsmyndigheterna i allmänhet äro synnerligen tveksamma dels om »socialpolitikens» omfattning och dels om möjligheterna för dess avskiljande till ett särskilt ämne. Under sådana omständigheter kan ett initiativ från riksdagens sida knappast vara lämpligt.

Så vitt utskottet kunnat bedöma, skulle större delen av det område, som kan hänföras till »socialpolitik», vara att räkna till nationalekonomien, eller som professorerna Wallengren och Sommarin i sitt yttrande till filosofiska fakulteten i Lund formulerat det: »Socialpolitiken är en gren av den tillämpade eller praktiska nationalekonomien. I den akademiska undervisningen torde denna gren av den nationalekonomiska vetenskapen icke utan olägenheter för vetenskapens idkare och fara för studiernas vetenskapliga halt kunna avskiljas från ämnet i sin helhet». Härav framgår, att, så vida ett tillmötesgående av det i motionen I: 84 framställda förslaget är möjligt, detta sker genom inrättandet av professorer i nationalekonomi.

Då utskottet sålunda på grund av ovan anförda skäl anser, att vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund inom filosofiska fakulteten bör inrättas en professur i nationalekonomi, får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta skyndsamt och allsidigt utreda frågan om inrättande av en professur i nationalekonomi inom filosofiska fakulteten vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund samt förelägga riksdagen det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.»

Reservation hade anförts av herrar *Berggren* och *Westman*, vilka anförde:

»Då vi icke kunnat finna tillräckligt bärande skäl föreligga att föreslå ändring i första kammarens beslut och därigenom riskera, att hela ut-

redningsfrågan kommer att falla eller undanskjutas, ha vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att andra kammaren måtte biträda första kammarens i ärendet fattade beslut.»

Andra kammaren biföll sitt utskotts hemställan, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som ånyo hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott.

Utskottet.

Då andra kammarens nämnda beslut delvis sammanfaller med första kammarens beslut i ämnet anser sig utskottet böra hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 2 juni 1919.

På utskottets vägnar:

TH. BORELL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Borell, Bergman, Malkolm Petterson, Schyller, Lillienau, Stenberg* och *Dalberg*.
